

Wat over het Combiteam Aanpak Facilitators is aangeerdikt aan de AP, feiten en fictie.

Dit document gaat in op de wijze waarop is omgegaan met het aanreiken van stukken aan de Autoriteit Persoonsgegevens, hierna aangeduid als AP. Ik zal proberen om mij daarbij te beperken tot het stellen van vragen en laat de conclusies over aan de lezer van dit stuk. De persoon die daarop het ministerie mee bezette is zeevast, is overigens dezelfde persoon die meermalen de door het Combiteam Aanpak Facilitators, hierna aangeduid als Combiteam, ingezonden PIA documenten heeft ontvangen. Daar is niets mee gedaan ondanks herhaaldelijk verzoek en rappel is er een verband?

Het Combiteam wordt voor het eerst genoemd betrekken bij het onderzoek van de AP op 23 januari 2020. Een van de mensen die tevens linkend pin was naar het Combiteam vanuit Toeslagen is wel in 2019 een keer door de AP gehoord over zijn werkzaamheden die hij deed bij Toeslagen, maar dat is echt wat anders. In Januari 2020 wordt aan mij gevraagd om te kijken naar de vraag 2 door de AP. Ik ontvang op dat moment wel de hele vragenbrief en besluit niet alleen te reageren op vraag 2, maar ook op de vragen 1, 6, 9, 15 en 17. Ik ben heel benieuwd wat er met mijn antwoorden verder is gedaan. Ik kom hier later in dit document nog op terug. Voor de leesbaarheid probeer ik een chronologische beschrijving te maken.

Periode september 2019 - december 2019.

In deze periode zijn stukken naar de AP gestuurd met begeleidend teksten. Dit is gebeurd zonder dat er navraag is gedaan bij een van de leden van het Combiteam om eventuele nadere uitleg, context of toelichting.

Nadat er gesleuteld is aan een concept, gaat er een definitieve brief op 1 november 2019 naar de AP. Deze brief is voor ons onbekend en krijg ik pas eind Januari 2020 onder ogen.

In deze brief staan een aantal opvallende passages en 1 daarvan is de volgende:

"De Belastingdienst heeft in het kader van de onderzoeken naar fraude wijken van het Combiteam Aanpak Facilitators (CAF) ook informatie aangeleverd bij andere onderdelen van Belastingdienst Toeslagen".

Men schrijft dat er onderzoek is gedaan naar de werkwijze van het Combiteam?

Dat is vreemd. Er is aan het team nooit, op welke wijze dan ook, duidelijk gemaakt dat er een onderzoek aan de gang was dat zich specifiek heeft gericht op de werkwijze van het team. We weten dat er een onderzoek is gedaan naar CAF 11 en dat daarbij niet goed is omgegaan met de informatie die wij zelf daarover als feitenrelas hebben aangereikt. We weten ook dat er vervolgens nader onderzoek is gedaan naar alle andere zaken die volgens de administratie van Toeslagen als CAF zaak zijn aangemerkt. Is dat niet iets heel anders dan een onderzoek naar de werkwijze van het CAF team zelf?

Had dit team daarvan dan niet op de hoogte moeten worden gesteld? Hoe kan het dat er een onderzoek liep inzake de werkwijze van ons team? Dit te wijlen aan het team daarmee door helemaal niemand ook een vraag is gesteld in die tijd, behoudens dat we zo nu en dan contact hadden met overigens ons enig verzoek.

Wij hebben meermalen aangegeven dat onze voornaamste klacht richting werkgever zit op het feit dat keer op keer geen hoor en wederhoor heeft plaatsgevonden. Dit vanuit onze veronderstelling dat het ging om de Toeslagenaffaire, waarbij wij behoefte hadden om ons stukje van het werk daarin goed voor het voetlicht te brengen. Maar nu blijkt dus zelfs dat sprake is geweest van een onderzoek naar de werkwijze van het team. Inbrede zin en moeten we constateren dat we nooit enig weerwoord hebben kunnen of mogen aanleveren. Waarom zijn we niet gehoord?

Moet de conclusie dan zijn dat er een heimelijk onderzoek naar ons heeft plaatsgevonden? Dat men vergeet te vragen wat nu precies onze rol was in de Toeslagaffaire is op zich al kwalijk. Maar hoe zit het dan als blijkt dat er ook een onderzoek in bredere zin naar het Combiteam heeft plaatsgevonden?

Hoe heeft dat onderzoek er dan uitgezien? Wat heeft men dan allemaal bekeken en wat niet? Zijn onze mails heimelijk bekeken? Wist men dan ook wat de achtergrond of context is die hoort bij bepaalde handelingen die men heeft geconstateerd? Heeft de werkgroep een idee hoe een onderzoek naar het handelen van een team op een nette wijze moet worden vormgegeven en welke rechten en verplichtingen daar dan bij horen? Of is men gewoon naar gang gegaan, zonder enig gevoel voor rechten en plichten? Wat zijn dan eigenlijk de conclusies uit die onderzoeken? Of staat dat verzoek niet op papier en gebruikt men slechts fragmentarisch gegevens die eenzijdig worden belicht en daar waar het uitkomt al dan niet zijn gebruikt? De manier waarop is omgegaan met het informeren van de AP en met bepaalde passages die staan opgenomen in het rapport van de commissie Donner, doen dit laatste vermoeden. Hetzelfde geldt voor de begeleidende brief die is opgesteld ter begeleiding van het WGB verzoek d.d. 15 november 2019.

In de brief aan de AP is informatie onjuist weergegeven. In de brief staat de volgende tekst:

Het betreft allen CAF-zaken. Drie zaken zien op Toeslagen (Glanse nationaliteit, bijlagen 6-8), B-sien (Gulgaarse nationaliteit, bijlage 9) en Punta (analyse van IP-gedrag en het tvu toelaten, bijlage 10). Enkele documenten betreffen interne communicatie over een CAF-zaak waaraan geen afdoende wordt overzaten (bijlagen 11-14).

In deze brief wordt ten aanzien van een aantal zaken vrij stellig beweerd dat hier sprake is van CAF zaken, terwijl alleen al uit de lay-out van de documenten blijkt dat deze er anders uitzien dan de standaard lay-out van zaken die daadwerkelijk naar het Combiteam gingen. Dat had op zijn minst tot twijfel moeten leiden of dat dan nu eigenlijk wel echt CAF zaken zijn. Daar dit toch heel stillig te beweren, zonder op enige wijze te checken of navraag te doen, zijn daarmee ineens de zaken B-sien en Punta tot CAF zaak geïmporteerde, terwijl dit niet juist is.

Voor de duidelijkheid schets ik nog even het proces zoals het echt ging. Dit is overigens bevestigd door het onafhankelijk onderzoek van de ADR (zie pagina 11 van dat rapport). Analyses van Toeslagzaken werden gedaan door Toeslagen voor Toeslagen. Het CAF had daar dan nog geen bemoeienis mee. In een eigen lichte Toeslagen overleg werden vervolgens de signalen en de analyses besproken, waarna in dit overleg besloten werd welke zaken rechtstreeks naar het Fraudeteam gingen, welke zaken direct intern werden opgepakt, welke zaken niet werden opgepakt en welke zaken in samenwerking kwamen voor aanmelding bij het CAF team. Pas als tot dit laatste was besloten werd er een aanmeldingsformulier opgemaakt dat voorzien was van een vaste structuur, waarbij door de aanmelder de volgende kenmerken werden meegegeven aan het document: Organisatie, Belastingdienst, Combiteam, Jaarpak, Factoren.

Het aanmeldingsformulier werd opgemaakt door Toeslagen, vrijwel altijd door tussenkomst van degenen die namens Toeslagen stonden opgesteld als link naar het Combiteam. Duidelijk is dat de bewuste kenmerken in de aanwezig zijn bij de stukken die zijn aangeleverd bij de casussen B-sien en Punta. Beide casussen zijn ook niet bekend bij het Combiteam als CAF zaak.

Pas einde januari ontving ik - naar aanleiding van de gestelde vragen door de AP op mijn verzoek - de persoonlijke brief die verzonden is op 1 november 2019 aan de AP en waarvan het concept er dus al lag ergens in oktober. Deze brief neem ik op als bijlage 1.

Als een zaak is aangemeld bij het Combiteam, dan wil dan nog niet zeggen dat op deze zaken ook daadwerkelijk heel veel is gebeurd in CAF verband. Misschien is het ook wel even goed om voort de context te schetsen bij de 5 genoemde zaken waar een opmerking staat over cultuur. Zou de AP de context bij deze zaken kennen? De 5 genoemde zaken zijn:

Steven

Daarover vind ik in het Logboek de volgende omschrijving:

1-5-2015: vorige week is een actualiteitsbezoek gebracht in h.c.v. de casus Horvathhoe Bay, hier was van alles aan de hand. Bij dit bezoek bleek een relatie aanwezig met KCI casus Steven. Om mogelijke en ongewenste latinvulling te voorkomen, is er vandaag met sprake van actualiteitsbezoek afgesproken voor een volgend van B/Toeslagen en B/Toeslagen (niet aanwezig geweest bij het hoorlijk h.c.v. de Horvathhoe Bay). Bij het verdrag blijkt dat er met de KCI aanraken aan de hand is (er is hoop op sprake van familie relatie maar daar is niet direct iets hoor aan). De aandachtspunten liggen bij B/Toeslagen en zijn er zijn achterstallige betalingen waardoor de vraag rijst of de 'eigen bijdrage' wel voldoende wordt betaald door de aanvrager: de relatie tussen de contanten en de daadwerkelijke opvanguren. Ik stel voor deze casus als 'afgerond' te beschouwen, alldoor?

Maat

Volgens de gegevens in de map is bij deze organisatie meermalen een bezoek gebracht, waarbij duidelijk is geconstateerd dat er aanzienlijke verbeteringen zijn aangebracht in de administratie. Uit de beschrijving wordt in ieder geval duidelijk dat hier zeker niet hard is ingegrepen, hoe wel eigenlijk wel sprake is van een zero tolerance regelgeving. Zo te zien hebben de opvanginstelling en de klanten de kans gekregen om de administratieve verplichtingen te verbeteren en ocht ik de kans klein dat er uiteindelijk Toeslagen zijn teruggewend. Er lijkt sprake te zijn van toepassing van de menselijke maat.

Danw De

Deze zaak is aangemeld als strafzaak door tussenkomst van de contactpersoon van B/Toeslagen. De vervolging in deze zaak zijn verduidelijkt.

Munsterhoe Bay

In mijn ogen een mooi voorbeeld van de wijze waarop de personen die vanuit Toeslagen link pin waren naar het CAF omgingen met de klanten. In deze casus bleek al heel snel dat het om een fout ging met de eigen bijdrage. De 2 betrokken personen vanuit Toeslagen hebben echter in deze zaak heel wat bewogen om te komen tot een alternatieve oplossing. Hierbij is het ministerie betrokken geweest en is uiteindelijk tezamen met de invorderaar die aan het Combiteam was toegewezen een vaststellingsovereenkomst gesloten die er op neerkwam dat de ouders niets hoefden terug te betalen, maar dat de opvanginstelling de schade, die ontstaan was door het feit dat de eigen bijdrage niet was voldaan, voor zijn rekening nam. Dit is dus een compromise die menselijke maat oplossing geweest "avant la lettre", ontstaan door meedenken door deze 2 medewerkers die nu dus kennelijk in een kwaad daglicht worden gezet en misschien nog wel eens ooit verdacht zouden kunnen worden van mogelijke discriminatie. Het tegendeel blijkt waar.

Wat mij daarbij enorm verbaast is overigens dat deze casus uiteindelijk wel op de lijst is gekomen met posten die voor compensatie in aanmerking zouden komen. Moet hier niet nog eens heel goed naar gekeken worden?

Turbine

De aanmelding voor deze zaak komt uit het KEF project. Als ik lees wat er bij het CAF mee is gedaan, concludeer ik dat dit feitelijk niets is geweest. De zaak blijkt namelijk intern bij Toeslagen naar te zijn onderzocht en is daarna overgedragen aan het fraude team bij Toeslagen.

Januari 2020

Op enig moment komen er vragen binnen van de AP en krijg ik een mail op 23 januari 2020. Mij wordt gevraagd of ik zou willen kijken naar vraag 2. Ik zie echter alle vragen die zijn gesteld en reageer daar dan ook in bredere zin op. Dat doe ik op dezelfde datum, 23 januari 2020. Ik reef ook een reactie op de vragen 1, 6, 9, 15 en 17. De vragenbrief van de AP neem ik op als bijlage 2.

Hieronder mijn antwoorden, voor zover van belang in relatie tot het eindrapport van de AP. Dan gaat het om de vragen 6, 9, 15 en 17.

Vraag 6:

Hierop hebben wij als team ook gereageerd naar [] in een brief van 27 november. Dit omdat wij het stundtend vonden dat dit werd uitgelekt in de brief van de Stas aan de kamer, zonder hoor en wederhoor of enige nadere toelichting of nuance. Hieronder neem ik die passage op:

Casus B (Toeslagen)

Op bij de casus inzake Ghannouchi [] zit er een verhaal achter. Er is door ons niet zelfstandig gezocht naar deze groep, maar de groep is ons aangereikt door iemand van LTO, omdat die signalen had dat we daar grote risico's liepen. Dus door een collega note bene die kwam met een signaal dat hij aanwijzingen had dat het daar zeer fout zat. We zitten dan ook in de tijd van de misdaad van de Bulgarskifraude, waar in het verleden signalen dat er groepen met tussen hier racistie kwamen om Toeslagen te innen van te lang waren genegeerd, waardoor later een schandaal ontstond.

Hadden we dit signaal dan dus moeten negeren? Kon dat in die tijd eigenlijk wel? Hoe hadden we het dan anders moeten doen?

Wij hebben gekoken of we dan vreemde patronen zagen. De populatie is ons aangereikt door de collega van LTO en dus hebben we (volgens de verklaring van de analist bij Toeslagen) niet een zo faldandig een profiel gemaakt, maar is de lijst met BSN's die het zou betreffen door het Toeslagensysteem gemaakt. Het bleek enorm mee te vallen wat er door deze groep aan Toeslagen werd gedaamd. Door de analyse konden we dus orderbuid aangeven dat het bij LTO verondersteld hoge risico niet aanwezig was. Hadden we het signaal niet bekken dan was waarschijnlijk de mythe in stand gebleven dat hier waarschijnlijk wel iets aan de hand was, maar dat er niemand ingreep. En dat was iets dat in die tijd echt niet kon! We vragen ons echt af hoe we dat dan anders hadden moeten doen.

Volgens de analist bij Toeslagen bleken 4 IP adressen erg vaak gebruikt te worden. Omdat we als CAF opdracht hadden om breed te kijken, is bijvoorbeeld of deze IP adressen wellicht ook voor andere middelen bijzondere patronen lieten zien. Dus deze analyse is niet op basis van nationaliteit, maar op basis van de conclusie van de analist van Toeslagen dat er 4 IP adressen opvielen. De conclusie voor CAF breed was dat er 2 IP adressen al bekend waren uit een eerdere zaak, die al onder handen was, en voor de rest is er met deze casus niets gebeurd.

I en aanzien van vraag 9 en vraag 17: Deze verzoeken vonden plaats bij en in opdracht van Toeslagen. Voor het CAF waren de query's iets wat als input bij een casus al dan niet werd ingebracht. CAF kon geen zelfstandige opdracht geven inzake Toeslaggegevens. Graag zulver houden s.v.p.

En vraag 16: Bij mijn weten zijn alle casusposities ontstaan op andere gronden, bijvoorbeeld opvallende uren, afstanden tussen opvang en woonplaats, klksignalen, signalen GGD etc. etc. Nooit omdat sprake is van een bepaald etnisch aspect.

Opmerkelijk in het licht van het definitieve rapport van de AP is vraag 9b en 9c en vraag 17.

Daar vraagt de AP:

9b: Licht toe op welke wijze het CAF gebruik maakt van risicoselectie of risicoscores. Betrek in uw antwoord de rol van het zeeven nationaliteit.

9c: Geef aan hoe dit zich verhoudt tot het risicoclassificatie model, gebruikt voor uitworp en handmatige beoordeling van aanvragen bij de afdeling Toeslagen.

17: Geef aan waarom het CAF query verzoeken (het uithalen van zowel TVS als BVR). Betrek in uw antwoord de verschillende persoonsgegevensverwerken uitvoert in de twee systemen.

Mijn antwoorden op deze vragen geven heel duidelijk aan dat CAF GEEN BEMOEIENS had met deze processen. Toch las ik in het eindrapport van de AP nu terug dat CAF queryverzoeken zou hebben gedaan (pag. 23 en 29) en gebruik zou hebben gemaakt van de risicoclassificatie scores (zie pag. 23 rapport AP). Beiden zijn pertinent onjuist. De AP vraagt hier in januari in de brief nadrukkelijk naar en dat zou een uitgelezen mogelijkheid zijn geweest om hieroanrog het juiste verhaal neer te leggen. Hetzelfde geldt voor het feit dat in januari 2020 nadrukkelijk door mij aan Toeslagen een nadere verklaring is gegeven voor de context bij de casus [] met als niet onbelangrijk argument dat geen sprake is geweest van een query naar alle Ghenezen (zoals vermeld staat in het rapport van de AP), maar dat een quick scan is gemaakt op basis van een aangeleverde lijst met BSN's door een andere intelligente afdeling. Waren dit alle Ghenezen? Ik heb geen idee. Een niet onbelangrijk onderscheid.

Ook de volgende opmerking in het rapport AP is onjuist. Dit zou door De Belastingdienst zelf verklaard zijn:

"Vanaf de start van CAF maakte Toeslagen na het ontvangen van een signaal een uitsluitend uit de systemen. Hiervoor werd vanaf 2013 een uitgebreid queryverzoek gedaan om gegevens uit de systemen te combineren. In dit queryverzoek werd gevraagd om specifieke gegevens over vraagouders (...) ook gegevens over (eerste en tweede) nationaliteit"

Deze tekst is tendentius en impliceert alsof deze query's zouden zijn gemaakt vanaf het moment dat CAF is opgericht, louter in verband met CAF zaken en daarvoor dus niet. Het impliceert ook alsof dit door CAF veroorzaakt is. Alleen maar onjuist. Dergelijke query's werden door Toeslagen voor Toeslagen zelf gedaan ongeacht of dit al dan niet tot een CAF zaak zou kunnen leiden en ook al voor aanvang van het CAF.

Hoewel ik snel gereageerd heb naar Toeslagen op 23 januari 2020, heb ik geen idee welke feitelijke antwoorden er vanuit Toeslagen daadwerkelijk gegeven zijn. Deze stukken heb ik nooit gekregen. In het kader van wat er nu allemaal is gebeurd lijkt het me cruciaal om de antwoorden die zijn gegeven toch te mogen ontvangen. Het zal duidelijk maken hoe Toeslagen zich in deze discussie heeft opgesteld en of ze bepaalde beelden heeft willen bijstellen.

Kennelijk is op 27 januari 2020 een onderzoek ter plaatse geweest door de AP, waarbij tijdens dat bezoek een verklaring is afgenomen van [] Toeslagen. Ook deze informatie is denk ik van belang om nog nader boven tafel te krijgen. Ook zouden er verklaringen zijn afgenomen van een aantal (oud) medewerkers van Toeslagen.

Slotopmerkingen:

Kijkend naar het rapport van de AP constateer ik dat de AP ten aanzien van de casus [] eigenlijk aangeeft dat nationaliteit wel degelijk een relevant criterium kan zijn, mits voldoende duidelijk is dat dit relevant is, maar dat de Belastingdienst zelf heeft verklaard dat niet de kennis van nu deze query disproportioneel zou zijn. Ik ben echter benieuwd of aan de AP goed is uitgeleed wat de tijdgeest was waarin dit signaal naar voren kwam en ik vraag me ook af of onze eiser Belastingdienst dan dit signaal wel vanuit de juiste tijdgeest heeft bekeken alvorens tot de conclusie te komen dat dit disproportioneel zou zijn. Onze verklaring en inzette zijn geheel niet meegenomen bij deze verklaring, constateer ik. Door als die er zelf te verklaren dat je dit achteraf disproportioneel vindt, heeft de AP helemaal niet meer te onderzoeken of dat nu wel zo was. Veruigenste de AP dan dus dat dit niet goed is gedaan.

De AP concludeert op pagina 46, op basis van het feit dat uit de quick scan bleek dat geen verband gevonden was tussen nationaliteit en misbruik van kinderopvangtoeslag, dat de factor nationaliteit geen relevante factor was en dus niet proportioneel was. Is dat niet een vreemde conclusie? Dat weet je namelijk toch pas nadat je geanalyseerd hebt en niet op voorhand?

Zie ook pagina 30. De Belastingdienst heeft hierover als volgt schriftelijk verklaard:

"In CAZ zaken werd (...) gebruik gemaakt van interne en externe signalen over vermoedens van georganiseerd misbruik. Bij onder onderzoek op basis daarvan, werden ook nationaliteit gegevens opgevraagd. Met de kennis van nu kan worden geconcludeerd dat de Belastingdienst/Toeslagen hierbij is doorgeschoten in de fraudeaanpak, waardoor er onvoldoende oog was voor de vereisten van subsidiariteit en proportionaliteit."

Deze query's waren volgens mij standaard en werden gebruikt voordat er al enige duidelijkheid was of iets een CAZ zaak zou worden of niet. De directe link tussen de query's en de CAZ zaken is er niet. Verder denk ik dat de Belastingdienst de bewustheid over subsidiariteit en proportionaliteit pas heel sterk is gaan beseffen toen de AVG naar ikkelijk meer in de belangstelling kwam te staan. Persoonlijk ben ik bijvoorbeeld voor het eerste met AVG vraagstukken geconfronteerd ergens medio 2017. Soortgelijke regelgeving was er al wel langer, maar werd voor de Belastingdienst beseft pas echt een zwaar issue naar mate de datum van 25 mei 2018 in zicht is gekomen. (De datum waarop de AVG in werking trad. Daarvoor gold de Wbpi). Om dan te spreken over "doorgeschoten fraude aanpak" is toch iets heel anders? Overigens wordt gesproken over fraude aanpak, terwijl de focus lag op het voorkomen van georganiseerd misbruik. Wat daarbij vergezeten wordt is dat CAZ onderzoek ter plaatse deed, waarmee ook met enige regelmaat werd vastgesteld dat er geen sprake was van misbruik. We hebben het dus over toezicht.

De Belastingdienst heeft ook schriftelijk verklaard dat er in deze casus geen nader onderzoek heeft plaatsgevonden, gericht op aanvragen niet de Ghonese nationaliteit. Het is dus bij de quick scan gebleven en dat is ook juist. De AP merkt daarover op dat zij niet heeft kunnen constateren dat dat ook daadwerkelijk niet is gebeurd. Waarom neemt de AP deze zin op?

Daarbij is nog wel de vraag wat de Belastingdienst heeft verklaard aan de AP. Heeft de dienst verklaard dat er geen nader onderzoek heeft plaatsgevonden? Of heeft de dienst verklaard dat er geen nader onderzoek heeft plaatsgevonden er dat dit ook gebleken is uit het onafhankelijke feitonderzoek dat is ingesteld door de ADR en dat die conclusie vanuit Toeslagen ook nog eens door het onderzoek van ADR is bevestigd? Want dat is namelijk gebeurd. Had de AP dan ook nog diezelfde diskriminer toegevoegd?